

Dávný surrealista nově objevený

PETR KOVAŘÍK

Praha/ Bohuslav Brouk (1912–1978) je dnes už málo známá postava české kultury. Avšak předtím, než se mu v dubnu roku 1948 podařilo emigrovat, patřil k významným postavám české předválečné avantgardy. V třicátých letech byl spoluzakladatelem Surrealistické skupiny, patřil k průkopníkům i popularizátorům freudovské psychoanalýzy, byl estetikem i teoretikem. Bouřil se proti dogmatům a na jeho návrh byl Vítězslav Nezval roku 1938 vyloučen ze Surrealistické skupiny poté, co ji chtěl podřídit direktivám komunistické strany. Na Karlově univerzitě získal dva doktoráty (přírodních věd a filozofie) a jeho švagrem byl básník

Konstantin Biebl, který si na počátku komunistické totality dobrovolně vzal život.

Provokativní, sarkastické a nekonvenční texty publikoval v ReDü, Zvěrokruhu, Erotické revui, či sbornících Ani labuť ani Lúna a Surrealismus. Podobně provokativního rázu byly i jeho knižní publikace Autosexualismus a psycherotismus (1935), O smrti, lásce a žárlivosti (1936), Patologie životní zdatnosti (1937), Manželství – sanatorium pro méněcenné (1937) či Stoupa života (1938). Knižně vydal i svou dizertační práci Jazyková komika (1941).

Skutečnost, že v poválečném období dokázal pronikavě odhalovat komunistickou demagogii, se stal komunistům trnem v oku, což jej přivedlo do emigrace. Přes utečenecký tá-

bor v německém Rezně odchází do Francie, odtud Austrálie a posléze do Londýna, kde opouští 19. ledna 1978 umírá.

Brouk byl podle svědectví přítel komplikovaná povaha a v emigraci těžko hledal zakotvení, nemluvě o tom, že byl poměry mezi emigranty zklamán.

V souboru Zde trapno existovat soustředil editor Viktor A. Debnár dostupné texty z Broukovy pozůstalosti, doprovodil je životopisnou studií a poznámkovým aparátem. Další texty o Broukově díle do knihy napsali literární historik Vladimír Papoušek a psycholog Vladimír Borecký.

Právě Borecký ve své studii Šalba svobody upozorňuje na to, jak „návraty ke skartovaným a nevydaným knihám z období totalitních diktatur poukazují ke kulturním trhlinám, které se nepodaří nikdy plně scelit“. Tak je tomu i s dílem Bohuslava Brouka, které už jen těžko může získat odezvu, jakou by mělo v době svého vzniku. A tak se Debnárovův výběr mohl soustředit jen na drobnější (ale nikoliv méně vý-

znamné) texty, publicistiku, verše a výběr z korespondence. Mezi těmito texty jsou na prvním místě Dopisy z exilu příštím milenkám (1949), plně rozčarování z emigrantského prostředí, a svou platnost má i dnes rozsáhlý text s názvem Problém svobody v lidské kultuře.

O složitosti Broukovy osobnosti svědčí i jeho exilový přítel, básník František Listopad, když o něm říká: „...byl citlivý, nesmírně citlivý a člověk si musel dávat pozor. Přitom všem měl cynický postoj. Brouk byl velmi obtížný. Také proto jsem ho měl rád.“

Bohuslav Brouk: Zde trapno existovat

K vydání připravil Viktor A. Debnár. Nakladatelství Host, Brno 2008. 400 stran, 329 Kč.